

Skolenes landsforbunds hørings svar på ekspertgrupperapporten «Et jevnere utdanningsløp», til Kunnskapsdepartementet

Skolenes landsforbund mener at rapporten «Et jevnere utdanningsløp» understreker og underbygger betydningen ved at barnehage, skole og SFO er et offentlig ansvar. Det er av betydning at alle går i «samme» barnehage uavhengig av kjønn, religion, kulturell bakgrunn og foreldrenes økonomi. Man lærer sammen, og utvikler seg sammen. Får forståelse for forskjelligheten i samfunnet. Det er viktig med tiltak som stimulerer til at alle barn går i barnehage og har anledning til å være i SFO. På samme måte som at grunnskolen skal være gratis, må man i enda større grad nærme seg gratisprinsippet i både barnehage og SFO også.

Vi ønsker først å kommentere de ulike hovedanbefalingene fra ekspertgruppa.

1. Øke kvaliteten i barnehager

gjennom systematisk og jevnlig profesjonsutvikling av ansatte i barnehagen og systematisk veiledet lek, supplert med økt bemanning.

Dette er et viktig tiltak. Man må gjøre bemanningsnormen gjeldende for hele åpningstida. Videre må man sørge for kvalifisering av hele personalet. Det må settes av nok tid til kompetanseutvikling og samarbeid.

Skolenes landsforbund er skeptisk til vektlegginga av veileda lek. Denne må ikke komme på bekostning av den frie leiken. Den frie leiken må få en betydelig plass i både barnehage, på småskoletrinnet og i SFO. Videre er det viktig å huske at man for å drive med systematisk veileda lek, er det nødvendig at personalet har god kompetanse i metode, og tid til å planlegge aktivitetene. Det er også behov for større kompetanse om språkstimulerende tiltak i barnehagen.

Tilbakemelding fra våre ansatte i barnehage gir informasjon om arbeidsplasser med høyt sykefravær. Ved å øke grunnbemanninga noe gjennom hele åpningstida, vil det være større stabilitet i personalet. Dette er viktig for å kunne stimulere til læring hos barnehagebarna.

2. En ytterligere økning av barnehagedekningen

ved løpende opptak når barnet fyller ett år og ved at helsestasjonen, eller andre aktører rundt barnefamiliene, aktivt bistår foreldre som trenger hjelp, med å søke barnehageplass.

Et viktig punkt. Det kan sørge for at dekningsgraden for deltakelse i barnehagetilbud øker. Det bør også være mulig å se på tilgjengeligheten av barnehage i barnets nærmiljø. En del av de som ikke benytter seg av barnehageplass, gjør ikke det fordi de ser det som problematisk å kunne frakte barnet til barnehagen på grunn av avstander.

Oppfølging i søkerprosessen er viktig. Offentlige skjema kan være vanskelige. Språk er makt, og kan i tillegg til økonomi være en begrensende årsak når det gjelder å søke om plass i barnehage og SFO

3. **En bedre overgang mellom barnehagen og skolen**

ved å ha mer pedagogisk samarbeid mellom barnehage og skole/SFO i form av veiledet lek.

Overganger kan være vanskelige. Rutiner for systematisk samarbeid i forbindelse med overganger er derfor viktig. Det kan være seg rutiner for informasjonsutveksling, eller rutiner for at barn og foreldre/foresatte får gjøre seg kjente på det nye stedet. Dette trenger ikke bare gjelde for overgangen mellom barnehage og skole, men også mellom klassetrinn og mellom skole og skolefritidsordning. En bør også se på overganger som følge av skifte av kontaktlærere.

Da seksårsreformen ble innført, var tanken at den pedagogiske retningen med leikprega læring skulle være den gjeldende også i første klasse. Dessverre har dette ikke blitt det gjennomgående. Førsteklasse er nå svært «skolsk» i sine pedagogiske valg. Man må i mye større grad tilbake til mer leikbasert læring ned i småskolen. Vi mener tiltak om mer utveksling og samarbeid om metoder er viktig. Målet må være at det finnes såpass mye ressurser både i barnehage og skole, at man faktisk kan hospitere hos hverandre og dermed gjøre overgangene bedre for barna. Praktisk læring og leik er viktige faktorer for sosialisering og utjamning av forskjeller.

Samarbeid i overganger skaper også forståelse i personalet for hva man skal levere barnet over til, og hva man får barnet fra. Overganger kan lettes for alle ved godt fungerende tverrfaglige team. Noe som kan være begrensa i forhold til ressursstørrelsen i kommune.

4. **Øke kvaliteten i SFO**

gjennom mer systematisk veiledet lek og høykvalitetstilbud om hjelp til skolearbeid i SFO og systematisk profesjonsutvikling av SFO-ansatte.

SFO har fått en god nasjonal rammeplan. Her er det veldig mange gode tiltak for å kunne gi et godt tilbud for alle barn i 1.-4. klasse, samt for elever med særskilte behov i resten av grunnskolen. Videre er det gjennom statsbudsjettet fulgt opp med vedtak om 12 timer gratis SFO for elever på 1.- og 2. trinn. Det ligger an til en videre utvidelse for 3. trinn og forhåpentligvis også 4. trinn.

Dette har vært gode løfter for en viktig sosial arena. Mål må være et gratistilbud for alle. Det må tilføres gode nok økonomiske vilkår for å legge de fysiske forholdene til rette. Bemanningen må være god nok. Og det må satses på kompetanse i ansattegruppa. Innholdet i tilbudet må utvikles, slik at SFO ikke bare blir en oppbevaringsplass før og etter skoletid. Rammeplanen åpner for at andre aktører kommer inn med aktiviteter. For fullt ut å svare ut intensjonene i rammeplanen, må man inn med flere yrkesgrupper i SFO. Mange steder klarer man å samhandle godt med lag og foreninger om å få fritidsaktiviteter inn i SFO-tilbudet. En må se nærmere på hva som skal til for å lykkes med dette.

Vi er litt usikre på om det er rett vei å gå ved å legge leksehjelp inn i SFO. SFO kan da fort ende med å bli en utvidelse av skoledagen. Slik det er nå er det mange som mangler plass, ro og personell til at dette skal kunne gjennomføres. SFO kan være en fantastisk arena for språklig-, sosial- og kulturell læring om forholdene legges til rette for det.

5. **Systematisk (inkludert målrettet) trening på sosioemosjonelle ferdigheter i skolen**

gjennom at skolene må ha en plan for stimulering av sosioemosjonelle ferdigheter og at barn som har ekstra behov for sosial og emosjonell læring får tilbud om å delta på målrettede tiltak og/eller mentorprogram.

Dette er et fint tiltak som bør la seg løse innen rammene skolene allerede har. Mange skoler har nok allerede slike planer, eller kan lete fram planer for praktisk, sosialt og kulturelt arbeid (Prasok) som de hadde på 1980/90-tallet. I dag er det viktig at alle elever får skaffa seg et erfaringsgrunnlag i samhandling. Dette kan den offentlige skolen og barnehagen være en aktiv bidragsyter til. Det vil være

viktig at dette ses i sammenheng med de rammeplanene som man allerede skal gi et opplæringstilbud etter. Vi mener imidlertid at det kan være behov for noe mer ressurser når det gjelder å gjennomføre ekskursjoner i nærmiljøet – ikke nødvendigvis ressurser til skolene, men til de institusjonene som tar elevene imot.

6. Økt bruk av midlertidig inndeling i små grupper hvor undervisningsopplegget blir tilrettelagt til elevenes faglige nivå.

Dette punktet støttes. Under forutsetning av at tilgangen på personell, kompetanse og arealer foreligger. Vi mener at det nok må tilføres flere ressurser enn det ekspertgruppa ser for seg i rapporten. Skal man få dette til å fungere, må barnehager og skoler ha nok ressurser til å være fleksible. Man må ha en form for tiltaksgruppe eller ressurspersoner som kan tre inn med tiltak. Det kan være seg små startkurs eller intensivkurs i grunnleggende ferdigheter eller studieteknikker. Tilbudet må ikke bli en erstatning for spesialpedagogikken.

Andre ting Skolenes landsforbund mener vil virke inn på innsatsen som motvirker ulikheter blant barn:

- Sterkere kommuneøkonomi. Kommuneøkonomien påvirker tilbudet som gis i hele skole og oppvekstsektoren. Det er viktig at man også tar inn over seg at også fritidsaktiviteter virker inn på skolegangen. En sterk fritidssektor med rom for alle, motvirker utenforskap.
- Behov for flere yrkesgrupper og kompetanser inn i skole og barnehage. Vi ser da spesielt behov for sosialfaglig kompetanse. Dette er viktig med tanke på at læreren igjen skal kunne bruke det meste av tida si til undervisning.
- Leikens betydning, både frileik og veiledet leik. Begge deler utvikler kreativitet og samhandlingskompetanse hos barn. Videre er leik et viktig virkemiddel for språkutvikling. De voksne må ha kompetanse om hvordan de stimulerer til språkutvikling hos barn. Mange kommuner mottar ofte barn med andre morsmål enn norsk. Hvordan stimulerer språkutviklingen?
- Oppfølging opp mot heimene. Hvem gjør hva? Tverretattlig samarbeid rundt familier med lav sosial status/dårlig økonomi synes viktigere enn noen gang.
- Støtte til innkjøp av klær og utstyr til elever med behov for dette. I en undersøkelse Skolenes landsforbund gjennomførte i høst, kommer det fram

at sjokkerende mange lærere bruker tid og egne penger på å kjøpe inn og ta med både klær, utstyr og mat til elever i sin klasse. Det er mye snakk om skolemåltid, frukt- og melkeordninger i norsk skole i dag. Når en vet hvor viktig ernæring er for læring, burde dette være et viktig tiltak i en tid hvor mange familieøkonomier er pressa.

- Tilrettelegging med utstyr og læremidler er viktig. Skal man klare å få til en mer praktisk skole, vil det være behov for en opprustning på dette området.
- Digitalisering kan være sosialt utjevnende, men det kan også være ekskluderende. Her må det jobbes veldig bevisst på både utstyr, nettverk og kompetanse.